

**Björknäs specialförskola, grundskola och gymnasieskola
Nacka kommun**

Hanna Ravik & Marie Jonsson, Sollentuna
Vecka 15-16, 2016

Innehållsförteckning

VÅGA VISA	3
FAKTADEL	4
OBSERVATIONENS METOD	5
SAMMANFATTNING	5
<i>Sammanfattande slutsats</i>	5
<i>Starka sidor</i>	6
<i>Förbättringsområden</i>	6
MÅLOMRÅDEN	7
<i>Normer och värden</i>	7
<i>Kunskaper</i>	9
<i>Ansvar och inflytande för elever</i>	15
<i>Bedömning och betyg</i>	17
<i>Rektors ansvar</i>	19
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION	24
REFERENSER	24
<u><i>Kommentar från Björknässkolans ledning till observationsrapporten</i></u>	25

VÅGA VISA

VÅGA VISA är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan Danderyd, Ekerö, Nacka, Sollentuna, och Upplands Väsby.

Syftet med VÅGA VISA är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola genom att utvärdera verksamheten på uppdrag av de politiska nämnderna i respektive kommun.

Metoderna omfattar idag tre delar: kundenkät, pedagogers självvärdering samt kollegiala observationer, och genomförs i både kommunala och fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

VÅGA VISA:

- baseras på läroplaner för förskola och skola
- utgår från ett barn- och elevperspektiv
- stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- jämför kommunernas förskolor och skolor
- sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Observationer inom Våga Visa

Observationerna genomförs av erfarna pedagoger och skolledare med pedagogisk högskoleutbildning. Observatörerna bildar lag som besöker en skola i en annan kommun. Observationerna utgår från läroplanerna och gäller följande målområden:

- Normer och värden
- Kunskaper
- Ansvar och inflytande för elever
- Bedömning och betyg
- Rektors ansvar

Observatörerna skriver en rapport där de beskriver och bedömer skolans arbete och resultat inom målområdena, baserat på

- Observationer i verksamheten
- Intervjuer med elever, personal och skolledning
- Skolans styrdokument

Även fördjupade observationer kan genomföras, när kommunen beslutat om det. I fördjupade observationer avser observationen ett par av målområdena och eventuellt särskilda frågeställningar.

Mer information finns på VÅGA VISA:s hemsida på www.ekero.se/vagavisa

FAKTADEL

Fakta om enheten

Skolans/delenhetens namn:	Solfjäders specialförskola Björknäs grundskola inriktning träningskola Björknäs gymnasieskola individuella programmet inriktning verksamhetsträning
Är verksamheten kommunal eller fristående? Om fristående ange ägare.	Kommunal
Årskurser	Från förskola upp t.o.m. gymnasieskola.
Ev. profil på skolan.	

Statistik

Antal elever:	Förskolan 10 barn Grundskola 18 elever Gymnasieskola 7 elever
Antal lärare	6
Hur många av dessa är legitimerade?	5
Antal personal i fritidshem.	
Hur många av dessa är utbildade fritidspedagoger/lärare mot fritidshem?	0
Hur många avdelningar och hur många elever per avdelning?	
Antal personal i förskoleklass.	-
Hur många av dessa är legitimerade?	
Antal specialpedagoger/speciallärare.	3
Antal skolledare	2

Organisation/Ledning

Hur är ledningen organiserad? (finns ledningsgrupp, arbetslagsledare, andra ledningsfunktioner)	Rektor + biträdande rektor bildar en ledningsgrupp. A-lagsledare(lärarna) + biträdande rektor bildar en operativ grupp.
Vilka ingår i elevhälsoteamet på skolan?	Varje barn/elev har ett eget hälsoteam utifrån sina speciella behov. Skolläkaren och skolsköterska har samtal med föräldrar inför skolstart. Ansvarar för att utreda vilka vaccinationer nyanlända elever behöver ta. Skolsköterska ansvarar för vaccination.
Hur är förskoleklassen integrerad med resten av skolan?	-

OBSERVATIONENS METOD

Observationen utfördes under fem hela dagar vecka 15.

- Intervju med rektor och biträdande rektor måndag och fredag
- Besök på 10 gruppPASS/lektioner
- Besök på 2 individuella pass/lektioner
- Tagit del av dokumentation av undervisningen och fritidsverksamheten i form av filmer
- Intervju med 4 lärare (samtliga som var på plats)
- Intervju med 4 elevassistenter varav 2 med fritidsansvar
- Många informella samtal med personal
- Tagit del av skolans dokumentation såsom likabehandlingsplan, kvalitetsredovisning och fokusmål mm.

Specialförskola, grundsärskola och gymnasiesärskola arbetar integrerat med stort samarbete. Därför har vi valt att skriva en sammanhängande rapport för samtliga delar där vi ibland delar upp de olika skolformerna för att tydliggöra hur man arbetar enligt gällande styrdokument. Vi har arbetat utifrån alla tre Våga Visa-matriserna och tittat på och bedömt de delar som är aktuella för de olika skolformerna.

SAMMANFATTNING

Sammanfattande slutsats

Verksamheten består av Solfjäders specialförskola, Björknäs grundsärskola (inriktning träningskola) och Björknäs gymnasiesärskola (individuella programmet, inriktning verksamhetsträning). Det går en röd tråd genom hela verksamheten och alla tre delenheter samarbetar regelbundet kring aktiviteter och planering utifrån respektive läroplan.

Vi möts av en engagerad och lösningsinriktad personal som visar att de ser möjligheter, inte hinder. De har ett respektfullt och vänligt bemötande mot alla, såväl barn/elever som kollegor och besökare. Lärandemiljön präglas av glädje, engagemang och lyhördhet för varje barns/elevs behov. Rummen är medvetet utformade och anpassade för att stimulera till lärande.

Lärarna ansvarar för den pedagogiska verksamheten som är uppbyggd på ett strukturerat och genomtänkt sätt och formulerad i pedagogiska planeringar för varje ämnesområde. Vi ser varierade, utforskande och kreativa arbetssätt som stimulerar kunskapsutvecklingen både individuellt och i samspel med andra. Lärarna handleder assistenterna i den pedagogiska verksamheten och vi ser att arbetet runt barnen/eleverna sker på ett smidigt sätt. Det råder ett öppet, tillåtande samtalsklimat, där många i personalen tar särskilt ansvar för olika delar av verksamheten.

Både lärare och assistenter dokumenterar barnen/eleverna dagligen genom att filma lärsituationerna på sina gemensamma och barnens/elevernas individuella lärplattor. Detta gör de både för att barnen/eleverna ska kunna reflektera kring sitt lärande, men också för att på

bästa sätt kunna tolka barnens/elevernas kommunikation. Det finns ett önskemål från både lärare och assistenter att i högre grad kunna sitta tillsammans och reflektera kring barnens/elevernas lärande utifrån det filmade materialet. Detta för att säkerställa tolkningar av individuella kommunikationssätt, något de sällan hinner med under sina gemensamma möten.

Fritidshemmets verksamhet planeras av några engagerade elevassistenter som har byggt upp en strukturerad verksamhet utifrån elevernas behov och i samklang med skolans ämnesområden. Personalen har ingen formell fritidsläroarutbildning och det saknas en tydlig koppling till gällande styrdokument. Det finns en tanke från skolledningen om att utveckla detta till nästa läsår.

Biträdande rektor leder verksamheten på ett tydligt och lyhört sätt där han delegerar ansvar till de lärare och elevassistenter som visar intresse och har kunskap inom olika områden. Han låter lärarna utforma den pedagogiska verksamheten och litar på personalens kompetens.

Starka sidor

Ett lyhört och respektfullt förhållningssätt hos personalen
En strukturerad, individanpassad undervisning
En stimulerande lärandemiljö
Personalens olika kompetenser tas tillvara

Normer & värden, s 7-8
Kunskaper, s 9-12
Kunskaper, s 9-12
Rektors ansvar, s 19-20

Förbättringsområden

Gemensam bedömning av elevers prestationer
Utformning av fritidshemmets verksamhet

Betyg & bedömning, s 18
Kunskaper, s 12-13 &
Rektors ansvar, s 22

MÅLOMRÅDEN

Normer och värden

Beskrivning

Värdegrundsarbetet

Biträdande rektor berättar att det varit självklart för särskolan att göra en egen likabehandlingsplan eftersom den är så central för deras verksamhet och ska vara ett levande dokument. I likabehandlingsplanen ser vi också att det finns tydliga planer för ett förebyggande arbete när det gäller diskriminering och kränkande behandling, med särskilt fokus på funktionsnedsättning. Det finns i likabehandlingsplanen tydliga rutiner för utredning, dokumentation och uppföljning av incidenter. Det lyfts fram att all personal omfattas av likabehandlingsplanen; såväl lärare, elevassistenter, lokalvårdare, vaktmästare, personliga assistenter som färdtjänst/taxipersonal. Vi hör att värdegrundsarbete är ett återkommande inslag under de gemensamma kompetensutvecklingsdagarna varje år. Vi ser likabehandlingsplanen sitta uppsatt på en anslagstavla på gymnasiesärskolan med en uppmaning - LÄS!

Vi läser i likabehandlingsplanen: "I skolan finns en strävan att varje barn/elev ska bli sedd och bekräftad på ett positivt sätt varje dag och varje barn/elev ska känna trygghet, tillit och glädje i sin skoldag." Detta bekräftas i varje samtal vi har med både ledning, lärare och assistenter och vi upplever att det i hög grad präglar den verksamhet vi tar del av.

En av lärarna berättar om ett arbete för att skapa möten mellan elever i specialförskolan/särskolan och andra barn på Björknässkolan. Bland annat har Solfjädern haft flera besök av en förskoleklass och gemensamma aktiviteter med dem och de har också fått besök av treornas luciatåg.

Under detta läsår har temat för kompetensutvecklingen för all personal i verksamheten varit Delaktighet. Vi hör att både lärare och elevassistenter efter inledande föreläsningar har haft en studiecirkel kring boken "Delaktighet" av Tove Dunkers, och jobbat intensivt med hur de kan göra barnen/eleverna delaktiga i olika processer genom kommunikation. De lärare och assistenter vi pratar med uttrycker hur betydelsefull denna kompetensutveckling varit för att utveckla verksamheten och synen på barnens/elevernas förmåga till samspel och delaktighet.

Förhållningssätt

Hela verksamheten präglas av ett förhållningssätt som utgår ifrån möjligheter, inte hinder. Det finns ett gemensamt synsätt kring att eleverna kan och vill lära utifrån sina förutsättningar. Skolans uppgift blir att hitta nycklar till varje barns/elevs utveckling. Vi både hör och ser hur personalen hela tiden utgår ifrån barnets/elevens individuella behov, visar en nyfikenhet för varje barns/elevs intressen och förmågor. Leenden och ett lugnt och tryggt bemötande där barnen/eleverna ges gott om tid till eftertanke och upplevelse i stunden möter oss när vi är ute i verksamheten.

Personalen pratar med barnen, inte över huvudet på dem. De frågar vad de vill och lyssnar in deras svar. Varje barn/elev kommunicerar på sitt sätt, detta betyder att det blir mycket tolkande av deras kommunikation för både lärare och assistenter. Vi ser hur personalen filmar barnen/eleverna ofta och de berättar att detta är ett bra redskap för att i efterhand kunna reflektera kring barnets/elevens olika kommunikativa signaler. Vi upplever när vi är ute i verksamheten att lärare och assistenter har en god samsyn kring vad och hur barnen/eleverna kommunicerar. Vi hör att det finns önskemål om att kunna sitta mer tillsammans i personalgrupperna och diskutera utifrån det inspelade materialet.

Vi möter en personal som är väldigt engagerad och samstämmig när de beskriver sina tankar kring verksamheten och det synsätt som råder. De lyfter fram engagemanget kring varje elev, en prestigelöshet och ett lösningsorienterat förhållningssätt gentemot varandra som personal. De berättar att det är olikheterna hos personalen som berikar verksamheten och personalens olika kompetenser tas väl tillvara. Det märks att det finns en fin och välfungerade kommunikation vuxna emellan när vi är ute i verksamheten. Personalen berättar också att de är stolta över den positiva respons som de får från föräldrarna, både i enkäter och i de dagliga kontakterna.

Lärarna berättar att de särskilt fokuserat på barnens/elevernas delaktighet och samspel i grupp under detta läsår. Kamratkulturen är ett nytt begrepp som lyfts fram. De arbetar medvetet med trygga grupper, att bygga relationer och har ett uttalat syfte med varje gruppaktivitet. En lärare pratar också om att det är viktigt att lära eleverna sociala koder så att de ska kunna interagera. De lär sig att respektera varandra och detta tränas hela tiden i samspel.

Vi ser hur barn stimuleras till kamratskap genom att placeras nära varandra när de håller på med olika aktiviteter. Alla gemensamma pass vi besöker inleds med en presentation av vilka som är där. Vi ser hur barnen/eleverna har aktiviteter där de ska utse kamrater till olika roller i olika lekar som "Björnen sover", "Ria ra" och "Tingelingtåget". Vi hör av lärarna hur de arbetar medvetet med att skapa mötesplatser och på gymnasiesärskolan har man tänkt på detta genom att ha ett uppehållsrum med mysiga möbler för att uppmuntra till "häng", spel och lekar. Vi ser vid flera tillfällen hur barnen/eleverna får vara nära varandra i rullstolarna eller på mattor på golvet när vi besöker verksamheten och märker hur eleverna visar intresse för varandra och börjar kommunicera. Vi ser också en film där två barn ligger tätt bredvid varandra och upptäcker varandra genom kommunikation i ljud/skratt och fysisk beröring.

Några elevassistenter vi pratar med berättar om hur delaktighetsarbetet gjort att de i högre grad försöker backa som assistent i vissa situationer för att låta eleverna hitta varandra. Detta kan annars vara svårt när man är så många vuxna. Vi ser under flera lektioner/pass hur assistenter går ut när det ska göras vissa aktiviteter där barnen/eleverna ska lyssna in läraren och varandra. Assistenterna är också väldigt tysta när de är med under grupppassen/lektionerna för att inte störa gemenskapen barnen/eleverna emellan. Några assistenter vi pratar med beskriver hur eleverna förut var mer "sin egen ö", men hur man under detta läsår har gjort mer gemensamt och jobbar mer som klass. Det ser dock lite olika ut beroende på barnens/elevernas förutsättningar och behov.

Arbetsklimat för barn/elever

Alla barn/elever har individuella scheman som inbegriper både grupp- och individuella pass. Stor hänsyn tas till deras dagsform (trötthet, mat, kramper, andning) och lärarna berättar att detta får styra hur man lägger upp de planerade lektionerna från dag till dag.

Vi upplever ett lugnt och tryggt arbetsklimat för barnen/eleverna, med personal som har goda kunskaper i syftet med de aktiviteter och material som finns och ett välfungerande samspel sinsemellan. Arbetsklimatet är inspirerande för att stimulera till lärande och kommunikation.

Bedömning i text

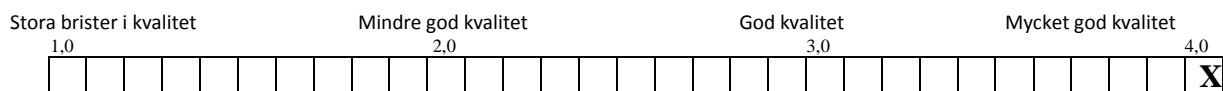
Vi bedömer att det i hög grad finns en gemensam och förankrad värdegrund hos personalen genom det kontinuerliga värdegrundsarbetet som verksamheten utgår från.

Det finns ett systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling som är tydligt formulerat i verksamhetens likabehandlingsplan.

Hela verksamheten genomsyras av en förståelse och respekt för varje människas lika värde, från förskola till gymnasieskola.

Vi ser ett mycket respektfullt förhållningssätt både mellan personal/personal, personal/elev och elev/elev.

Bedömning enligt skala¹

Kunskaper/utveckling och lärande

Beskrivning

Hur förskolan/skolan arbetar för att skapa förutsättningar för utveckling och lärande

När vi träffar lärarna i ett pedagogiskt möte visar de oss hur de har utarbetat en treårsplan respektive fyraårsplan för grundskolan och gymnasieskolan som är kopplad till läroplanerna och timplanerna. Detta har de gjort för att säkerställa att alla ämnesområden och kunskapskrav kommer med i undervisningen och för att undervisningen ska bli varierad för barnen/eleverna, berättar lärarna.

1.0 ¹ Stora brister i kvalitet

Verksamheten har stora förbättringsbehov

2.0 Mindre god kvalitet

Verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet och har flera förbättringsområden

3.0 God kvalitet

Verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden.

4.0 Mycket god kvalitet

Verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.

Vi ser att det sitter pedagogiska planeringar uppe på väggarna i klassrummen för de ämnesområden man för tillfället arbetar med. Lärarna berättar att dessa främst är till för assistenterna, eftersom de behöver vara insatta i styrdokumentet så att de kan arbeta med barnen/eleverna på rätt sätt.

När barnen/eleverna kommer på morgonen möts de av en tavla där de får markera sin närvaro med ett litet foto på sig själva på spalten för veckans dag. Varje dag har också en egen färg och doft. I klassrummen har barnen/eleverna sitt individuella veckoschema uppsatt. På gymnasiesärskolan ser vi hur elevernas scheman är nedbrutna med bilder eller symboler, individuellt anpassade utifrån kommunikationssätt. Lärarna berättar att eleverna behöver en tydlig struktur att följa under dagarna, och att de försöker låta bli att rucka på rutiner.

Innan varje aktivitet/lektion förbereds barn/elever så de vet vad som skall hända och vilka förväntningar pedagogerna har på dem. Lärarna säger att detta är en förutsättning för att eleverna skall förstå och kunna tillägna sig den kunskap som förmedlas. Lärarna berättar hur de arbetar med upprepning och tydlig struktur under varje pass/lektion för att barnen/eleverna ska känna igen sig och kunna delta. Lektionerna/aktiviteterna återberättas efteråt så att de får syn på sitt eget lärande.

Vi deltar på en morgonsamling på gymnasiesärskolan där fyra elever, läraren och en assistent är i rummet. De andra assistenterna väntar utanför eftersom läraren bedömer att det går bra. Detta är ett medvetet arbetssätt för att öka elevernas delaktighet och självständighet. Läraren och eleverna inleder med att gå igenom vilken dag/färg det är, vilket väder, räknar hur många elever det är i skolan idag mm. Vi ser att eleverna är delaktiga genom att svara på frågor genom att trycka på touchkontakter, nicka eller blickpeka. Läraren förbereder eleverna inför nästa lektion genom att repetera vad de gjorde sist de hade bild och form. Hon visar bilder och filmklipp från tidigare lektioner där eleverna är med. Hon sammanfattar vilka material och tekniker de arbetat med hittills och berättar att de nu ska introducera en ny teknik på nästa lektion. Efter detta får en av eleverna knacka på dörren och assistenterna kommer in för att hjälpa eleverna till bild- och formrummet.

Fasta aktiviteter som motorik, rytmik, musik, bad och rullstolsdans finns på schemat. De gemensamma passen är samplanerade av lärarna och barn/elever från olika avdelningar och klasser deltar. Vi är med på ett motorikpass i den lilla gymnastiksalen. I gruppen deltar elever från gymnasiesärskolan och grundsärskolan. Lektionen leds av en rörelsepedagog som skolan köper in av kommunen för dessa lektioner. Vi ser hur eleverna följer ett stationssystem med olika övningar. Alla elever deltar utan rullstol och assistenterna och lärarna är mycket aktiva i att ledsaga och motivera eleverna till att våga utföra övningarna.

Halliwickssimning är en annan fast aktivitet som vi närvarar på. Vi hör av lärarna att det är barnens/elevernas favoritpass, då de kan röra sig friare och känna tyngdlösheten. Aktiviteten äger rum i en privat, anpassad anläggning med varmbad, där de har lokalerna för sig själva och rätt hjälpmedel finns på plats. Barnen/eleverna åker buss eller färdtjänst hit. En lärare berättar att all personal gått en kurs i Halliwick på en av lärarnas initiativ och att det är en metod som syftar till att man ska hitta sin egen flytpunkt utan flythjälpmedel. Metoden är att använda särskilda grepp för att hjälpa barnen/eleverna att flyta själva, och aktiviteten sker i

grupp under olika rörelse/sånglekar. Vi ser hur ivriga barnen/eleverna är att få komma ner i bassängen och hur engagerade de är under badstunden.

Alla barn/elever har också individuella pass. Vi är med på en enskild lektion där läraren och eleven sjunger och läser en för eleven känd saga och sång. Vi ser att eleven lyssnar och fyller i ord med stort engagemang. Arbetet utlöser för eleven kopplingar till minnen som hen uttrycker i ord. Läraren berättar att detta är ett sätt att arbeta för att bibehålla språk och minnesfunktioner. Vi observerar också ett individuellt pass där ett barn övar på att kommunicera genom en talapparat med talsyntes. Assistenten ställer frågor och barnet svarar genom att ögonpeka på skärmen. Det är ett avancerat system och läraren berättar att de arbetar med den så ofta som möjligt och att barnet har en likadan apparat hemma. Vi ser att assistenten har stort fokus på att förstå och tolka barnets kommunikation.

Vi besöker en klass som ska ha redovisning. Läraren berättar att detta är ett ganska nytt arbetssätt som skapar delaktighet och lärande i grupp. Eleverna har arbetat med temat "Våren" och ska presentera sina olika delar inom temat. Läraren inleder med att bygga upp en förväntan hos gruppen genom att säga: "Vad ska vi få lära oss om våren?" "Nu ska ni få berätta vad ni har tagit reda på!". Vi ser att eleverna är mycket förväntansfulla och har svårt att sitta still. En efter en får eleverna sedan presentera det de arbetat med utifrån ett gemensamt bildspel på SMART-boarden. Eleverna har själva fått välja vad de vill forska om utifrån intresse och det gemensamma förarbete som gjorts genom utflykter i naturen. Vi ser bland annat vårblommor, fåglar och lyssnar på vårsånger. Läraren förstärker redovisningen genom att presentera vem som gjort vad och hela tiden nämna eleverna vid namn. Hon ser också till att olika sinnen stimuleras genom att t ex ge blommor/växter till eleverna som en påminnelse av det de tidigare sett/känt ute. Vi ser tydligt att flera av eleverna är stolta över att presentera sitt arbete och de är fokuserade under hela redovisningsstunden. Läraren förklarar efter lektionens slut hur hon ser att motivationen är en viktig drivkraft, motivationen gör att eleverna här kan delta i 45 minuter, vilket är en lång tid för dem. I slutet av lektionen, när eleverna har avslappning, återberättar läraren vad varje elev har gjort och lärt sig och det blir en fin reflektionsstund för eleverna.

Vi är med under en sångsamling på förskolan med fem barn. Barnen sitter i ring nära varandra utan sina arbetsstolar/rullstolar. Läraren berättar att samma sånger används under dessa samlingar, med lite variation, för att barnen skall känna igen sig och vara trygga i situationen. Hon berättar också att hon ser en stor utveckling hos barnen när det gäller deltagande jämfört med i höstas när de började med samlingen. De börjar aktiviteten genom att sjunga en "trumsång" där man sjunger om alla barn och skickar runt en tamburin så att alla får spela. Sedan följer flera olika rörelse/klappsånger. När fallskärmen tas fram emot slutet av samlingen ser vi hur barnen visar förväntan och när den används i sången är det flera av barnen som vill vara under fallskärmen. Vi hör och ser tydliga glädjeyttringar från barnen!

Vi avslutar vår vecka på skolan med att vara med på ett pass rullstolsdans, enligt lärarna veckans höjdpunkt! Det är en igenkännande aktivitet där syftet är att elever/barn ska få in en känsla av rumsuppfattning och lägesbeskrivningar. Vi förstår att metoden väcker sinnen genom musik och fasta rörelsemönster i kombination och lärarna berättar om hur barnen/eleverna känner igen alla turer. När de vid något tillfälle haft en ny assistent som inte riktigt kan dansen protesterar barnet/eleven. Vi ser en mycket avancerad koreografi till gläd,

medryckande musik, där personalen markerar taktslagen tydligt och gör inbromsningar och snurrar med stor inlevelse. Rulledansen avslutas i en tät ring med sången "Fredagsmys".

I verksamheten ser vi att man använder många olika gemensamma och individuella tekniska hjälpmedel och program såsom SMART-board, lärplattor, flexiboard, SymWriter² och olika touchkontakter (där barnen/eleverna med hjälp av kontakterna kan svara ja eller nej, välja aktivitet, spela/spela in en sång m.m). Flera i personalen uttrycker en frustration när det gäller anpassningar av olika hjälpmedel och teknik, det tar mycket tid för både lärare och assistenter att sitta och skapa egna versioner och varianter av program och appar. Ofta behövs olika varianter för varje barn/elev. En av elevassistenterna tar stort ansvar för införandet och anpassningen av olika programvara och en ansvarar mer för det tekniska. Personalen har ofta kontakt med SPSM³ och andra aktörer för att påverka utformandet av programvara och hjälpmedel.

Alla lokaler är inredda för att stimulera olika sinnen och det finns särskilda rum eller hörn för vissa elever som behöver mer avskildhet. I förskolans lokaler ser vi en upplevelsekorridor med spännande trycka-händare, färger, material, ljud, ljus, taktill stimulans mm. I klassrummen sitter elevarbeten uppsatta på väggarna och det finns gott om material som skapar en stimulerande lärandemiljö. På gymnasiet är rummen inredda efter de olika ämnesområdena och man har också tänkt utifrån de äldre elevernas behov av att koppla av och umgås i en mysig miljö.

Alla elever/barn har flera hjälpmedel såsom rullstolar, gåstolar, liftar och sängar. Dessa tar stort utrymme i lokalerna och både biträdande rektor och personal uttrycker att det krävs mycket organisation och struktur för att bereda plats utan att inkräkta på verksamheten.

Utemiljön har länge varit ett eftersatt område och vi hör att personalen har fått gå med barnen/eleverna till närliggande parker för att hitta en stimulerande uteaktivitet. Biträdande rektor och personalen berättar att det i många år nu har planerats för en anpassad skolgård. När vi är på besök ser vi att arbetet påbörjats. Personalen berättar att de har varit delaktiga i utformandet av skolgården och är mycket förväntansfulla på slutresultatet.

Hur fritidshemmet arbetar för att skapa förutsättningar för utveckling och lärande samt en meningsfull fritid

Fritidshemmets verksamhet leds av tre elevassistenter som fått detta som särskilt ansvarsområde. En av dem har ansvaret för den fritidsverksamhet som finns under skolveckorna. Elevassistenten berättar att eftersom skolan arbetar med en förlängd skoldag och flera av eleverna åker hem efter skoldagens slut så är det en begränsad fritidshemstid mellan 15.00 och 16.00 under skolveckorna. Hon planerar för den verksamheten och delger de andra assistenterna via anslag på en anslagstavla. Vi ser en fritidstavla utanför ett av klassrummen med information om veckans tema och aktiviteter. Den ansvariga assistenten berättar om hur upplägget ser ut med ett nytt tema varje vecka och utifrån det olika aktiviteter olika dagar. Hon berättar att hon gör ett ramprogram, men att de sedan får utgå ifrån elevernas dagsform och det är inget krav att delta i aktiviteterna. Det är ca 5-6 elever som deltar i fritidsverksamheten under skolveckorna.

² SymWriter: Ordbehandling med symbolstöd, ljudning och uppläsning

³ SPSM: Specialpedagogiska skolmyndigheten

Den mest omfattande fritidsverksamheten sker under skolloven. De tre ansvariga assistenterna har då ansvar för att planera ett upplägg och de skickar ut informationsbrev till föräldrarna. De delegerar också ut uppgifter till de andra elevassistenterna. De visar oss en pärm där alla rutiner finns samlade; planering, utvärdering, utflyktslistor, lappar hem, mallar och teman. Assistenterna berättar att de har arbetat fram en struktur under de senaste åren som de är nöjda med, och de har tid för detta i sina tjänster. De stämmer av sina planeringar med skolans treårsplan och delger en av lärarna och biträdande rektor. Vi får se en film från sportlovens stora fritidshändelse. Temat har under denna vecka varit Vasaloppet, ett uppskattat tema som de behållit i flera år. På filmen ser vi när barnen/eleverna har ett eget Vasalopp på skolgården med medaljutdelning vid mållinjen under festliga omständigheter.

Assistenterna berättar att de inte har någon formell kompetens inom fritidshemsområdet. De har dock ett stort intresse av att lära sig mer och de har precis fått "Allmänna råd för fritidshem" av biträdande rektor. En av assistenterna har hunnit läsa den och säger att hon nu ser på betydelsen av fritidshemsverksamheten på ett nytt sätt. Assistenterna uttrycker att det är ett stort ansvar och det krävs tid, stöd och fortbildning för att få en bra verksamhet, något de hoppas få genom de planer som finns för en utveckling av verksamheten. Detta styrks av biträdande rektor och rektor som berättar att det finns planer på att utveckla fritidshemsdelen genom att ta in en av de andra biträdande rektorerna på Björknässkolan som är fritidspedagog.

Hur verksamheten anpassas till barn/elever i behov av särskilt stöd

Hela verksamheten är utformad för barn/elever i behov av särskilt stöd. Flera av lärarna är specialpedagoger och lärarna har ett anpassat arbetssätt som utgår från varje enskilt barn/elev. I verksamheten är det en hög personaltäthet för att kunna tillgodose alla barns/elevs individuella behov. Varje barn/elev har en elevassistent/personlig assistent. Utöver detta har skolan en extra elevassistent anställd. Lokalerna är anpassade efter barns/elevs olika funktionsnedsättningar. Vi ser anpassningar för syn, hörsel och rörelsehinder överallt.

Alla barn/elever använder sig av alternativa kommunikationshjälpmedel i sin kommunikation; tecken som stöd, bilder, talapparater, objekt, kroppsspråk, mimik och rörelser. Personalen är väl förtrogna med dessa. Vi ser att personalen använder sig av flera olika kommunikationssätt samtidigt i gruppundervisningen. Under ett rörelsepass vi är med på ser vi hur personalen sjunger och tecknar samtidigt som de stimulerar olika sinnen genom beröring och har olika rörelsemoment.

Berörd personal och biträdande rektor har regelbundna möten med barns/elevernas habiliteringsteam där specialpedagoger, psykologer, kuratorer, logopedier och sjukgymnaster kan ingå, berättar biträdande rektor. Habiliteringen handleder och utbildar personalen i olika stöd och hjälpmedel. Verksamheten har också ett nära samarbete med SPSM. Lärarna uttrycker att det ibland är svårt att få rätt stöd eftersom det finns väldigt lite forskning inom området och många hjälpmedel inte är anpassade för deras barn/elevs behov.

Barnen/eleverna åker skolskjuts/färdtjänst. Vi hör att detta är något som kan påverka skolan och vid ett tillfälle är vi med om att en elev inte kan delta i en aktivitet utanför skolans område eftersom det blivit missförstånd med färdtjänsten. Vi ser också hur barnen/eleverna kommer vid olika tidpunkter till skolan beroende på transporten. Assistenterna har i uppgift

att sköta kontakterna med taxi/färdtjänst. Biträdande rektor berättar att han tar kontakt med bolagen när det uppstår problem.

Hur verksamheten anpassas efter barn/elever med annat modersmål

Det finns flera barn med annat modersmål och ett par nyanlända barn. Biträdande rektor berättar att han tillsammans med ansvarig på kommunen, några ur personalen och föräldrarna gör upp en plan utifrån varje barns/elevs specifika kommunikationssätt och behov. Tolkar används i kommunikationen med föräldrarna vid behov.

Lärarna uttrycker att de varierade kommunikationssätt som de har i sin verktygslåda fungerar bra även med barn/elever som har annat modersmål.

Vi ser på elevernas scheman ett pass som kallas "Multi Kulti". Lärarna berättar att detta är en musikstund då de plockar in musik ifrån olika kulturer för att känna igen språk och tonspråk. I ett klassrum ser vi en kommunikationskarta (pod) med både bilder och arabisk text, specialdesignad för en viss elev.

Skolan och omvärlden

Vi hör av personalen hur de ofta gör utflykter i närområdets natur med skog, hav och parker och använder dessa upplevelser som utgångspunkt i undervisningen. Ett sådant exempel är temat kring våren då barnen/eleverna fått vara ute och samla vårtecken för att sedan arbeta vidare kring detta i klassrummen. Vi ser också under en lektion hur läraren visar bilder på hur det såg ut på en viss plats under hösten och vintern för att jämföra med hur det ser ut nu under våren.

Läraren i förskolan berättar att de brukar vara sparsamma med längre utflykter eftersom det kan oroa barnen och de blir väldigt trötta av alla nya intryck. De andra lärarna beskriver hur de successivt gör fler och längre utflykter och besök med eleverna ju äldre de blir. Lärarna berättar att de brukar besöka olika arbetsplatser och vi ser på en film hur eleverna i höstas varit på besök på brandstationen. På filmen ser vi också hur de besöker skolköket och intervjuar personalen där.

Varje år åker eleverna in till Skansen på "Sinnenas dag", något som är mycket uppskattat, berättar en av lärarna. Under vintern har de också testat skicart i Flottsbrobacken och de har varit i ishallen och åkt skridskor flera gånger, något som varit möjligt tack vare den konståkningssele som finns i hallen. Några av barnen rider på skoltid och flera barn/elever besöker Korallen eller Lagunen på Rosenlunds sjukhus regelbundet, ett center för sinnesstimulering.

Bedömning i text

Vi ser en strukturerad verksamhet/undervisning i såväl förskola som gundsärskola och gymnasiesärskola, där lärarna ställer relevanta krav på barnen/eleverna och anpassar undervisningen individuellt så att barnen/eleverna utvecklas och utvecklar sina kunskaper.

Vi bedömer att lärarna arbetar på ett mycket metodiskt sätt för att barnen/eleverna ska förstå syftet med aktiviteter genom att repetera och återkoppla undervisningen.

Vi ser att undervisningen i mycket hög grad är varierad och ämnesövergripande genom olika utforskande och kreativa arbetssätt som stimulerar kunskapsutvecklingen, både individuellt och i samspel med andra.

Vi ser att hela verksamheten präglas av arbetssätt som stimulerar språk- och kommunikationsutveckling genom olika alternativa kommunikationssätt. Modern teknik och andra hjälpmedel används i hög grad som ett verktyg i lärandeprocessen.

Den fysiska innemiljön är i hög grad stimulerande och noggrant utformad för att utmana barnen/eleverna i sitt lärande. Vi ser dock att utemiljön behöver förbättras och en plan finns för detta.

Vi ser att fritidshemmet har en strukturerad, genomtänkt verksamhet, men saknar en verksamhetsplan som beskriver organisation utifrån styrdokumentet. Detta är ett förbättringsområde.

Vi bedömer att hela verksamheten är mycket väl anpassad för elever i behov av särskilt stöd och alla strategier, metoder och hjälpmedel är individuellt anpassade för varje barn/elev. Även för barn/elever med annat modersmål görs en individuell plan.

Vi bedömer att skolan utnyttjar närområdets möjligheter på ett för eleverna bra sätt och tar in samhället och olika arbetsplatser i undervisningen.

Bedömning enligt skala

Ansvar och inflytande för barn/elever

Beskrivning

Barns/elevs ansvar för det egna lärandet och arbetsmiljön

Lärarna berättar hur de lägger upp det pedagogiska arbetet så att eleverna ska få välja vad de ska arbeta med och vilken riktning de vill ta i sitt lärande utifrån intresse. Lärarna förklarar att barnens/elevernas intresse och motivation för aktiviteterna är en förutsättning för att de ska gå att genomföra. Om ett barn/elev inte vill så sker inget lärande. Vi ser under flera lektioner/pass hur lärare och assistenter frågar efter vad barnet/eleven vill och ger flera olika alternativ att säga ja eller nej till.

Miljön är utformad för att passa varje individ och flera elever har egna rum/hörn där material, möbler, ljus mm är uttänkt för att skapa en god lärmiljö. Vi hör att personal, föräldrar och habilitering samarbetar kring att utforma den arbetsmiljö och lärandesituation som är bäst för det enskilda barnet/eleven.

Inflytande över verksamheten

Lärarna berättar om hur hela arbetssättet bygger på att barnen/eleverna ska uppleva de demokratiska processerna i varje lärsituation; att få säga ja/nej, mer/stopp, göra val där flera alternativ erbjuds osv. Detta ser vi också många exempel på när vi är på lektioner. En lärare poängterar vikten av att respektera svaren vid ställd fråga, att man bara ska ställa frågor där svaren kan respekteras. Det finns många hjälpmedel för att kommunicera med eleverna och dessa används hela tiden i syfte att öka barnens/elevernas möjlighet att påverka verksamheten och sin egen lärandesituation.

Hela verksamheten utgår ifrån barnens/elevernas behov. De ges hela tiden möjlighet att påverka sin situation och vara delaktiga utifrån sina förutsättningar. Barnen/eleverna visar väldigt tydligt när de inte vill delta, detta ser vi också under lektioner vi besöker. När ett barn/elev inte orkar eller vill vara med i en aktivitet så är det naturligt att gå ur aktiviteten med assistenten. Detta ser vi också ske vid flera tillfällen under våra lektionsbesök.

Lärarna berättar om hur de arbetar aktivt med att summera varje aktivitet/lektion, dag, vecka och/eller termin tillsammans med barnen/eleverna. Vi tar del av filmer som satts ihop för att visa barnen/eleverna vad man gjort och vi hör vid flera tillfällen hur läraren tillsammans med gruppen reflekterat kring detta; vad har vi gjort?, vad har vi lärt oss?, vad ska vi gå vidare med?

Demokratiska processer

Eleverna får träna att arbeta i demokratiska former på olika sätt. Vi hör en lärare berätta om hur hon arbetar med att låta eleverna hålla i morgonsamlingen, där den som håller i samlingen får ta närvaron, berätta vilken dag det är, mm. Lärarna berättar också att barnen/eleverna ibland har fått rösta och bland annat har man följt "Idol" och gjort egna röstningar om vilken artist som är bäst osv.

Det finns inget formellt forum som klassråd eller elevråd. Lärarna säger att det inte varit aktuellt, eftersom de inte sett ett behov av det utifrån barnens/elevernas förutsättningar. Men när vi lyfter frågan med lärarna uttrycker de att det kanske skulle vara något att tänka på.

Lärare och assistenter berättar om den täta kontakt som de har med föräldrarna för att stödja barnets/elevens lärande. Varje barn/elev har en kontaktbok där assistenten skriver ner vad som hänt under dagen, både kring lärande och omvårdnad. Denna bok följer alltid med hem. Dessutom har flera barn/elever en egen lärplatta där assistenter och lärare dokumenterar lärsituationer i en fotokalender. Under en grupplektion vi besöker ser vi hur flera assistenter filmar eleverna när de arbetar.

Alla delenheter har också regelbundna föräldramöten då föräldrarna ges möjlighet att sätta sig in i skolans verksamhet. Vi hör lärare och assistenter på Solfjädern stolt berätta om hur de har börjat anordna särskilda föräldraträffar. Personalen har då tagit hand om barnen medan föräldrarna lagat mat tillsammans och kunnat prata informellt för att dela erfarenheter och stödja varandra.

Bedömning i text

Vi bedömer att barnen/eleverna ges goda möjligheter att utifrån sina förutsättningar ta ansvar för sitt lärande genom ett arbetssätt där de hela tiden tillfrågas och får göra egna val.

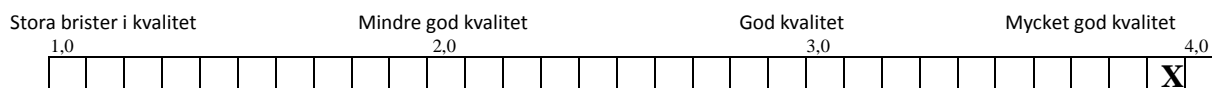
Vi ser att lärarna utvärderar aktiviteterna/undervisningen tillsammans med barnen/eleverna regelbundet.

Barnen/elevernas intressen tas i hög grad tillvara i verksamheten och vi bedömer att personalen gör medvetna val för att stimulera barnen/elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande.

Vi ser att formella forum för demokrati saknas och förstår svårigheten med att upprätta detta utifrån barnens/elevernas förutsättningar. Barnen/eleverna ges vissa möjligheter att arbeta i demokratiska former genom att hålla i samlingar och rösta i vissa frågor.

Vi ser att föräldrarnas medverkan är en grundförutsättning i verksamheten runt varje barn/elev och vi bedömer att de har goda möjligheter att påverka barnet/elevens lärande i dialog med skolan.

Bedömning enligt skala

Bedömning och betyg

Beskrivning

Elevers kännedom om kunskapskraven

Alla elever i grundsärskolan och gymnasiesärskolan läser i inriktningen ämnesområden från respektive kursplan. Detta innebär att den grundläggande kunskapskravsnivån är att delta i olika aktiviteter. Den fördjupade kunskapskravsnivån handlar mer om att ha tillgodogjort sig kunskaper och kunna visa det på olika sätt, lärarna berättar att några av eleverna visar kunskaper på den fördjupade nivån till viss del.

När vi är med på lektioner ser vi hur lärarna upprepade gånger återkopplar till eleverna vad de har gjort tidigare, hur det hänger ihop med det de gör nu och vad som är nästa steg. För att synliggöra detta för eleverna ser vi flera lärare använda filmat material som stöd. Vi hör hur lärarna inleder lektionerna med att berätta om lektionens innehåll, vi hör också hur lärarna vid lektionens slut sammanfattar vad varje elev har lärt sig/jobbat med och vi ser hur eleverna responderar när de hör sitt namn och vad de arbetat med.

Återkoppling av barns/elevs lärande till elever och/eller föräldrar

Specialförskolan Solfjädern

På förskolan har barnen utvecklingssamtal en gång per termin eller oftare vid behov, berättar läraren. Vi får ta del av ett dokument som används vid specialförskolans utvecklingssamtal där utvalda mål från läroplanen tydligt presenteras med en beskrivning av hur detta syns i verksamheten. Läraren är mån om att koppla aktiviteter till läroplansmål och beskriva syftet med aktiviteterna så att det blir tydligt för föräldrarna.

Barnets lärandesituationer dokumenteras också på film kontinuerligt. Genom dessa filmklipp kan både barn och föräldrar ta del av den kunskapsmässiga och sociala utvecklingen. Det finns också en daglig kontakt med föräldrar via kontaktbok och telefonsamtal. Vi ser att det finns en pärm för varje barn där deras individuella plan är dokumenterad. Vi ser individuella scheman för varje barn sitta uppe på väggarna.

Grundsärskolan och gymnasiesärskolan

Alla elever i grundsärskolan har utvecklingssamtal varje termin, även på gymnasiesärskolan erbjuds detta. Till utvecklingssamtalen dokumenteras elevernas lärande utifrån respektive läroplan. Vid varje samtal upprättas en individuell utvecklingsplan (IUP). Lärarna berättar hur de vid utvecklingssamtalen fokuserar på att beskriva elevens utveckling och lärande utifrån de aktiviteter man gör. De är måna om att koppla aktiviteter till läroplansmål och beskriva syftet med aktiviteterna så att det blir tydligt för föräldrarna.

Resultatet på uppsatta läroplansmål skrivs in i matriser på Schoolsoft⁴, detta fungerar dock bara på grundsärskolan. Personalen uttrycker en frustration över hur svårt det har varit och är att få Schoolsoft anpassat för deras verksamhet. En av elevassistenterna har IKT-ansvar i sin tjänst och berättar om hur hon har arbetat intensivt mot företaget Schoolsoft under en längre tid för att få matriserna i grundsärskolan att fungera. Vi får se hur matriserna i Schoolsoft ser ut och lärarna visar hur de också där dokumenterar hur de har sett att eleven nått ett mål, genom att utförligt beskriva det i kommentarsfältet. Matriserna är tillgängliga för föräldrarna och används också som ett stöd vid utvecklingssamtalen. Läraren på gymnasiesärskolan visar hur hon har fått göra ett eget, manuellt system för att dokumentera elevernas måluppfyllelse.

Elevernas lärande dokumenteras också på film. Genom dessa filmklipp kan både elever och föräldrar ta del av den kunskapsmässiga och sociala utvecklingen. Det finns också en daglig kontakt med föräldrar via kontaktbok och telefonsamtal.

Alla elever har en individuell plan som finns i deras elevpärm. Vi ser individuella scheman för varje elev sitta uppe på väggarna. Lärarna berättar om hur de arbetar metodiskt och framåtsyftande på en individuell nivå, men också har elever med en regrederande diagnos där det handlar om att bibehålla kunskaper.

Skolans arbete för att säkra likvärdig, allsidig och rättssäker bedömning

I våra samtal med lärarna uttrycker de att det har varit lärorikt att delta i den stora implementeringen av den nya läroplanen som Nacka kommun satsat på. De upplever dock att den "tog slut" när det var dags för bedömningen och säger att sambedömning är något de skulle vilja satsa mer på. Lärarna säger att tiden inte räcker till eftersom mycket annat måste

⁴ Schoolsoft: en lärplattform som används av Nacka kommun

prioriteras före under deras gemensamma möten, detta. Vi ser att de har rikligt med underlag för bedömning genom de filmer som dagligen dokumenterar elevernas lärande, men både lärare och assistenter uttrycker att de skulle vilja sitta ner och titta på dessa tillsammans för att säkerställa att de ser allt som sker och diskutera tolkningar osv.

Bedömning i text

Vi bedömer att eleverna efter sina förutsättningar ges goda möjligheter att öva på att bedöma sina resultat genom att lärarna metodiskt utvärderar lektionerna och aktiviteterna tillsammans med eleverna.

Vi ser att föräldrarna inom förskolan har stor möjlighet att kontinuerligt ta del av barnets lärprocesser och vi bedömer att dokumentationen är mycket god.

Vi bedömer att det i grundsärskolan och gymnasiesärskolan ges mycket goda förutsättningar att få kännedom om elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling genom de återkommande utvecklingssamtalen och andra informationskanaler. Vi ser också att det finns en individuell plan för varje elev som används i hög grad och uppdateras regelbundet.

Vi bedömer att verksamheten till stora delar har ett bra arbete kring bedömning, men vi ser ett behov av ytterligare sambedömning för att säkerställa en likvärdig bedömning.

Bedömning enligt skala

Rektors ansvar

Beskrivning

Hur rektor leder den pedagogiska verksamheten

Rektor finns med vid uppstarten av verksamhetsåret. Där presenterar han skolans övergripande mål. Rektor träffar regelbundet biträdande rektor för att stämma av verksamheten. Rektor berättar att han är med när särskolans mål tas fram och han tar också del av utvärderingarna som görs i slutet av läsåret. Rektor ansvarar också för kvalitetsredovisningen till Nacka kommun. Skolan har en informationskanal i sitt datasystem, Office 365, där information läggs ut fortlöpande för skolans medarbetare, säger rektor.

Rektor har delegerat hela ansvaret för särskoleverksamheten till en biträdande rektor, både de pedagogiska och administrativa delarna. Biträdande rektor har medarbetarsamtal med lärare och elevassistenter och anställer all personal för sin verksamhet. Han berättar för oss att han är stolt över att ha en väldigt kompetent personal där samtliga lärare och de flesta av assistenterna har stor erfarenhet av att arbeta med barn/elever med flerfunktionsnedsättning.

Han berättar också att han uppmuntrar att personalen använder sina specialkompetenser genom att ge dem olika ansvarsområden, där de också får kompetensutveckling.

Biträdande rektor är med på lärarnas pedagogiska möten var tredje vecka. De möten då han inte är med har han delegerat mötesledarrollen till en av lärarna. Lärarna beskriver att han alltid finns till hands när det uppstår situationer där de behöver stöd. Biträdande rektor tar bland annat kontakt med föräldrar, habilitering, färdtjänstbolag och andra inblandade när det uppstår svåra situationer. Han är också med på möten med på habiliteringen, ansvarar för mottagandet av nya elever och har kontakten med samordnaren i kommunen.

Ca en gång i månaden har hela personalgruppen kvällsmöten som leds av biträdande rektor. Under dessa möten delger lärare och assistenter varandra kunskaper de fått genom olika kurser och utbildningar. Vi hör att det är uppskattat av personalen att biträdande rektor alltid inleder dessa möten med att berätta något positivt exempel från verksamheten.

Lärarna har i sitt uppdrag att handleda assistenterna. Lärarna uttrycker att detta är en utmaning eftersom assistenterna har varierande grad av kunskaper och de personliga assistenterna inte är anställda av skolan. Varje avdelning/klass har ett eget arbetslagsmöte en gång per vecka som leds av respektive lärare. På dessa möten planeras och utvärderas den dagliga verksamheten och informationsutbyte kring barn/elever. Vi hör också att de har arbetat med litteratur som utgångspunkt för utvecklande av verksamheten, något som varit väldigt givande, säger en av assistenterna.

Lärarna delegerar också uppdrag till elevassistenterna som tar ett stort ansvar i olika frågor. Det finns två assistenter på Solfjädern som tar ett delansvar för var sin avdelning, det finns en assistent som har ansvaret för digitala hjälpmedel/mjukvara och en som har ansvaret för det tekniska. Det är tre av assistenterna som har huvudansvaret för fritidsverksamheten. Några av elevassistenterna har en annan utbildning i grunden, berättar biträdande rektor. Bland annat en förskollärare och en barnskötare finns i assistentkåren. När vi pratar med assistenterna förstår vi att flera av dem har lång erfarenhet och har varit i denna eller liknande verksamhet länge och några av de yngre assistenterna har studerat kurser på högskola i t ex teckenspråk.

I samtal med lärare och assistenter hör vi att de upplever att ledningsstrukturen och ansvarsfördelningen är tydlig och välfungerande. De vet vem de ska vända sig till i olika frågor och har fått bra förutsättningar genom tid på schemat för att kunna arbeta med sina ansvarsområden. Läraren på gymnasiesärskolan har precis fått en försteläraryrtnämning och biträdande rektor berättar att uppdragsbeskrivningen för förstelärarens uppdrag inte är klar än.

När vi gör lektionsbesök tillsammans med biträdande rektor märker vi att han känner alla barn/elever vid namn och visar intresse för vad de gör. Han berättar att han försöker vara ute i verksamheten regelbundet.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Vi ser att det finns en särskild plan med fokusmål för särskolans verksamhet. Biträdande rektor berättar att denna plan arbetas fram varje läsårsstart tillsammans med personalen utifrån skolans övergripande mål. Arbetet sker på de gemensamma kompetensutvecklingsdagarna, då både lärare och elevassistenter är med. Utifrån detta skriver också personalen sina individuella mål för sitt arbete. I slutet av varje läsår görs en individuell

utvärdering av verksamhetens mål och de individuella målen. Denna ligger till grund för det fortsatta arbetet. Biträdande rektor berättar att de också gör kundenkäter regelbundet men att det har varit svårt att använda resultatet från dessa eftersom svarsfrekvensen varit låg och det krävs minst fem svarande från en enhet för att kunna gå in och studera svaren. Vi märker dock att lärare och/eller assistenter har en väldigt tät kontakt med föräldrarna, ibland dagligen och de berättar själva att föräldrarna generellt är mycket nöjda.

Vi ser i dokumentet "Fokusmål för Särskolan 2015/2016" att några av årets mål är:

- *"Lära av varandra i det dagliga arbetet och dela med oss av framgångsrika exempel och misstag som vi kan lära oss av.*
- *Undervisningen ger eleverna inflytande över sitt lärande och utformas utifrån elevernas förmåga och behov.*
- *Undervisningen ska präglas av ett variationsrikt lärande där datorn är ett naturligt pedagogiskt verktyg. Vi ska vara ledande i att använda moderna pedagogiska verktyg i undervisningen och planeringen."*

Några av de beskrivna åtgärderna för att nå dessa mål är:

- *"All personal läser en bok av Tove Dunkers från SPSM. Boken diskuteras i arbetslagen kapitelvis och redovisas och delas på AP-möten.*
- *All personal ska utbildas i SymWriter under läsåret.*
- *Vi utökar antalet iPads under läsåret.*
- *Föreläsning om elevdelaktighet under ht -15.*
- *Likabehandlingsplanen utvärderas och nya mål sätts upp mot kränkande behandling."*

När vi pratar med lärare och assistenter så förstår vi att fokusmålen är aktuella och väl kända. Både lärare och assistenter lyfter fram hur nöjda de är med arbetet kring "Delaktighet" utifrån Tove Dunkers bok och föreläsning. Vi ser hur SymWriter finns i klassrummen och möter en assistent som just sitter och gör nya bildkort med verktyget.

Möjligheter till kompetensutveckling för personal utifrån verksamhetens behov

Den gemensamma kompetensutvecklingen sker framför allt på kompetensutvecklingsdagar fyra dagar per år, där både lärare och elevassistenter är med. Utifrån verksamhetens fokusmål tas föreläsare in, litteratur diskuteras och gemensamma kurser/utbildningar genomförs.

Mycket av kompetensutveckling och specialiserade utbildningar/kurser görs gemensamt av lärare och elevassistenter, en medveten satsning för att möjliggöra ett genomslag i verksamheten, berättar biträdande rektor. Stora genomförda satsningar i år är att personalen har fortbildats i ämnet Delaktighet, de har också fått utbildning i SymWriter. Tecken som stöd har några av elevassistenterna utbildning i och de fortbildar sina kollegor internt.

Utöver detta finns det utrymme för både lärare och assistenter att gå olika kurser/utbildningar som kan bidra till verksamhetens utveckling. Biträdande rektor berättar att de som kompetensutvecklats får dela med sig av sina kunskaper på kvällsmöten.

Vartannat år genomförs hjärt- och lungräddningsutbildning (HLR) med all personal, och biträdande rektor förklarar att han alltid anlitar samma utbildare eftersom det är väldigt viktigt att personalen känner sig säkra i hur metoden fungerar. Det förekommer ganska ofta att de behöver använda sig av dessa kunskaper på g a barnens/elevernas hälsotillstånd. Ny personal utbildas efterhand. När svåra incidenter inträffar samlas alltid berörd personal tillsammans

med biträdande rektor för att gå igenom och skriva ner det som hänt och hur man agerat, berättar biträdande rektor och personal. Det finns också goda möjligheter att få professionellt samtalsstöd genom kommunen om det behövs, något som vi hör utnyttjas ibland.

Vi ser att personalen har ett fysiskt tungt jobb med många lyft och förflyttningar av barn/elever. När vi frågar personalen om utbildning i ergonomi svarar att det inte finns någon plan för det, även om några säger att de fått det för länge sedan. Biträdande rektor säger att han vid rekrytering söker personer med god fysik och att sjukgymnasterna från habiliteringen har i uppgift att visa berörd personal rätt lyftteknik, när de kommer ut i verksamheten för ett enskilt barn/elev. Däremot finns det ingen plan för detta i verksamhetens fokusmål. Rektor säger att skolan har ett friskvårdsbidrag, men detta är inte känt av den personal vi pratar med.

Samverkan och övergångar inom verksamheten och mellan skolformer

Inom verksamheten är det en stor samverkan. Lärarna visar oss hur de planerar tillsammans och arbetar för att barnen/eleverna ska känna igen sig och vara trygga när de byter från en skolform till en annan, mellan förskola, grundskola och gymnasieskola. Personalen känner alla barn/elever genom att de möts i olika aktiviteter och personalen också går emellan verksamheterna när det behövs. Vi möter under våra lektionsbesök barn/elever som deltar i andra klassers aktiviteter/lektioner när lärarna tycker att det är bra för dem. Vi hör också att en elev bytt till gymnasiesärskolan redan denna termin.

Övergångarna till andra skolor och verksamheter skräddarsys för varje barn/elev. Biträdande rektor berättar att de i något fall genomfört en övergång successivt under 1,5 år, medan det för andra elever/barn är bättre att byta miljö tvärt från en dag till en annan.

Vi hör av läraren på gymnasiesärskolan att hon är engagerad i att hitta rätt daglig verksamhet för eleverna när de ska sluta i skolan.

Bedömning i text

Vi ser att rektor har delegerat det pedagogiska och administrativa ansvaret för verksamheten till biträdande rektor på ett tydligt sätt. Vi bedömer att han följer upp verksamheten på ett adekvat sätt.

Vi bedömer att biträdande rektor har god kännedom om den pedagogiska verksamheten och följer upp den kontinuerligt genom regelbundna lärar- och personalmöten.

Vi ser att det finns en tydlig plan för att utveckla verksamheten och att personalen är delaktiga i detta arbete under kompetensutvecklingsdagarna.

Vi bedömer att personalen i hög grad får kompetensutveckling som är kopplad till verksamhetens behov, både gemensamt och individuellt. Vi saknar dock en plan för den fysiska friskvården utifrån den verksamhet som bedrivs.

Vi ser att det finns en tydlig delegering av olika ansvarsområden och goda möjligheter till kunskapsutbyte mellan lärare och assistenter genom reglerade möten, vi ser dock att personal som får dessa ansvarsområden inte alltid har den formella kompetensen för det.

Vi bedömer att det i hög grad finns en fungerande samverkan både inom verksamheten och vid övergångar mellan skolformer, där varje barn/elev behandlas individuellt utifrån sina behov.

Bedömning enligt skala

Stora brister i kvalitet					Mindre god kvalitet					God kvalitet					Mycket god kvalitet				
1,0					2,0					3,0					4,0				
															X				

JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION

*Observationsår: Förbättringsområden
i tidigare rapport:*

Nuläge:

2006	Inte aktuellt att jämföra med denna rapport.	
------	--	--

REFERENSER

Lgr 11 för grundsärskolan och gymnasiesärskolan, Skolverket

Lpfö 98, Skolverket

Allmänna råd för förskolan, Skolverket

Skolans dokument:

- Verksamhetsplan Solfjäders specialförskola 2015/2016
- Likabehandlingsplan för Särskolan
- Kvalitetsredovisning 2013/2014
- Fokusmål för Särskolan 2015/2016
- Utvecklingssamtalsdokument
- Pedagogiska planeringar i olika ämnesområden grundsär, gymnasiesär
- Individuella barn/elevscheman

Kommentar från Björknässkolans ledning till observationsrapporten

Förskolans/skolans arbete med observationsrapporten

Rapporten läggs ut på skolans intranät och hemsida och diskuteras på personalmöten. Den kommer också vara en del av vårt utvärderingsmaterial i när det gäller att sätta upp prioriterade mål framöver.

Kommentar till observationens resultat

De starka sidorna som de har lyft var inga överraskningar och vi tycker att det var speciellt kul att de lyfte både lärarnas och elevassistenternas arbete samt skolans förhållningssätt som präglas av att de utgår från möjligheter och inte hinder. En annan sak är att de såg arbetet med elevmedverkan som visar att observatörerna var insatta i elevernas svårigheter och hade förståelse för lärprocessen.

Förbättringsområden i observationsrapporten

När det gäller förbättringsområden så är det pågående arbeten med att fortsätta att utveckla fritidsverksamheten och det finns en plan för det.

Likvärdig bedömning var också ett område som diskuterades i rapporten. Det finns nog ingen lärargrupp som arbetar mer med sambedömning i jämförelse med bla grundskolan. Det är ändå ett område som lärarna vill utveckla vidare och kommer att ligga i skolan fokusmål framöver.

Saltsjö-Boo 2016-06-01

Leif Högström
Rektor

Lennart Pilfalk
Bitr.rektor

